

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng không, bất không của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của nhãn giới, sắc

giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của nhãn giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì nhãn giới và tánh của nhãn giới là không; sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra và tánh của Sắc giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra là không. Xá Lợi Tử! Nhãn giới ấy chẳng phải là nhãn giới; không là nhãn giới; không chẳng phải là nhãn giới; nhãn giới chẳng là không, không chẳng là nhãn giới; nhãn giới tức là không, không tức là nhãn giới; sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc, cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên

sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của nhĩ giới, thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của nhĩ giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì nhĩ giới và tánh của nhĩ giới là không; thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra và tánh của thanh giới cho đến nhĩ xúc, cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra là không. Xá Lợi Tử! Nhĩ giới ấy chẳng phải là nhĩ giới; không là nhĩ giới; không chẳng phải là nhĩ giới; nhĩ giới chẳng lìa không, không chẳng lìa nhĩ giới; nhĩ giới tức là không, không tức là nhĩ giới; thanh hương, vị, xúc, pháp giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành

Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyên, hữu nguyên của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô nguyên, hữu nguyên của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của tử giới, hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của tử giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì tử giới và tánh của tử giới là không; hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra và tánh của hương giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra là không. Xá Lợi Tử! Tử giới ấy chẳng phải là tử giới; không là tử giới; không chẳng phải là tử giới; tử giới chẳng lia không, không chẳng lia tử giới; tử giới tức là không, không tức là tử giới; hương giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sanh ra, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ

do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của thiết giới, vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của thiết giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết, đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì thiết giới và tánh của thiết giới là không; vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra và tánh của vị giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra là không. Xá Lợi Tử! Thiết

giới ấy chẳng phải là thiết giới; không là thiết giới; không chẳng phải là thiết giới; thiết giới chẳng là không, không chẳng là thiết giới; thiết giới tức là không, không tức là thiết giới; vị giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của thân giới, cho đến các thọ do

thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của thân giới, xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của thân giới, cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì thân giới và tánh của thân giới là không; xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra và tánh của xúc giới cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra là không. Xá Lợi Tử! Thân giới ấy chẳng phải là thân giới; không là thân giới; không chẳng phải là thân giới; thân giới chẳng lia không, không chẳng lia thân giới; thân giới tức là không, không tức là thân giới; xúc giới cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của ý giới cho đến các thọ do ý

xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của ý giới, pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của ý giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết, đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì ý giới và tánh của ý giới là không; pháp giới, ý thức giới và ý xúc, cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra và tánh của pháp giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra là không. Xá Lợi Tử! Ý giới ấy chẳng phải là ý giới; không là ý giới; không chẳng phải là ý giới; ý giới chẳng lia không, không chẳng lia ý giới; ý giới tức là không, không tức là ý giới; pháp giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành địa giới, chẳng tu hành cái tướng địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của địa giới, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của địa giới, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của địa giới, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của thủy, hỏa, phong, không,

thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của địa giới, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của địa giới, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của địa giới, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của địa giới, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của địa giới, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của địa giới, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của địa giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của thủy, hỏa, phong, không, thức giới, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết, đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì địa giới và tánh của địa giới là không; thủy, hỏa, phong, không, thức giới và tánh của thủy, hỏa, phong, không, thức giới là không. Xá Lợi Tử! Địa giới ấy chẳng phải là địa giới; không là địa giới; không chẳng phải là địa giới; địa giới chẳng lìa không, không chẳng lìa địa giới; địa giới tức là không, không tức là địa giới; thủy, hỏa, phong, không, thức giới, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng thánh đế tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của thánh đế tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của thánh đế tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của thánh đế tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của thánh đế tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của thánh đế tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của thánh đế tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của thánh đế tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của thánh đế khổ, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của thánh đế khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch

tịnh của thánh để tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của thánh để tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của thánh để khổ, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của thánh để khổ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của thánh để tập, diệt, đạo, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của thánh để tập, diệt, đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết, đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì thánh để khổ và tánh của thánh để khổ là không; thánh để tập, diệt, đạo và tánh của thánh để tập, diệt, đạo là không. Xá Lợi Tử! Thánh để khổ ấy chẳng phải là thánh để khổ; không là thánh để khổ; không chẳng phải là thánh để khổ; thánh để khổ chẳng lia không, không chẳng lia thánh để khổ; thánh để khổ tức là không, không tức là thánh để khổ; thánh để tập, diệt, đạo, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành vô minh, chẳng tu hành cái tướng vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của vô minh, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của vô minh, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của vô minh, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành

cái tịnh, bất tịnh của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của vô minh, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của vô minh, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của vô minh, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của vô minh, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của vô minh, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của vô minh, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết, đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì vô minh và tánh của vô minh là không; hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não; và tánh của hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não là không. Xá Lợi Tử! Vô minh ấy chẳng phải là vô minh; không là vô minh; không chẳng phải là vô

minh; vô minh chẳng lìa không, không chẳng lìa vô minh; vô minh tức là không, không tức là vô minh; hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng vô

nguyên, hữu nguyên của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của bốn tịnh lự, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của bốn tịnh lự, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của bốn lượng, bốn định vô sắc, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết, đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì bốn tịnh lự và tánh của bốn tịnh lự là không; bốn vô lượng, bốn định vô sắc và tánh của bốn vô lượng, bốn định vô sắc là không. Xá Lợi Tử! Bốn tịnh lự ấy chẳng phải là bốn tịnh lự; không là bốn tịnh lự; không chẳng phải là bốn tịnh lự; bốn tịnh lự chẳng lia không, không chẳng lia bốn tịnh lự; bốn tịnh lự tức là không, không tức là bốn tịnh lự; bốn vô lượng, bốn định vô sắc, cũng lại như vậy.

Xá Lợi Tử! Nếu đại Bồ-tát có phương tiện thiện xảo, thì khi tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa, chẳng tu hành bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái thường, vô thường của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng thường, vô thường của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái lạc, khổ của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng lạc, khổ của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái ngã, vô ngã của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm

căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng ngã, vô ngã của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịnh, bất tịnh của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng tịnh, bất tịnh của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái không, bất không của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng không, bất không của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô tướng, hữu tướng của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng vô tướng, hữu tướng của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái vô nguyện, hữu nguyện của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng vô nguyện, hữu nguyện của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái tịch tịnh, bất tịch tịnh của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng tịch tịnh, bất tịch tịnh của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của bốn niệm trụ, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của bốn niệm trụ, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng tu hành cái viễn ly, bất viễn ly của bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng tu hành cái tướng viễn ly, bất viễn ly của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, là tu hành Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Xá Lợi Tử! Nên biết, đó là đại Bồ-tát tu hành bát nhã Bát-nhã-ba-la-mật-đa, có phương tiện thiện xảo. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì bốn niệm trụ và tánh của bốn niệm trụ là không; bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo và tánh của bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo là không. Xá Lợi Tử! Bốn niệm trụ ấy chẳng phải là bốn niệm trụ; không là bốn niệm trụ; không chẳng phải là bốn niệm trụ; bốn niệm trụ chẳng lìa không, không chẳng lìa bốn niệm trụ; bốn niệm trụ tức là không, không tức là bốn niệm trụ; bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo, cũng lại như vậy.

Quyển Thứ 40

HẾT